

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona
E g y e s z s z á m á r a 30 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Mindnyájan evének és megelégedének.

(Máté 14. r. 20. v.)

Igy szól az evangéliumi tudósítás, amelyben Jézus azon csodatételéről számol be, amikor megvendégelte a több ezerre menő sokaságot öt kenyérral és két hallal.

Boldog ezerek, kik a Mester kezéből kaptátok a kenyeret, mindnyájan ettetek s megelégedtetek!

Az éhség azonban, amely benneteket gyötört, nem halt még ki. Legalább a testi éhség nem, mert ma is nagyon sokan vannak, akiknek nincsen betevő falatjuk sem. A nagy városok terein s fényes utcáin, pince- és tetőlakásokban, de még a kis falvakban is hány gyöttrődő s éhségtől elalélt ember van! Hány sebből vérezik még ma is a mi társadalmunk! Hányan vannak éhezők, kiknek nagy sokaságára a Mester ma is felsőhajthatna lelkének szomoruságában: „Keserülöm e sokaságot!”

Pedig a letarolt őszi mezők eszünkbe juttatják, hogy ez évben is megterítette az Ur gazdagon az ő asztalát s elvettük arról nyújtott áldását, — de bizony soknak, nagyon soknak még morzsa sem jutott a gazdagon terített asztalról! Maradtak tehát újra éhezők, kik lelkök keserűségében kiáltanak hozzánk: „Adjatok! adjatok, amit Isten adott!”

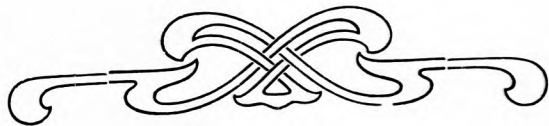
A testi éhségnél azonban hangosabban kiált a lelki éhség, melynek gyöttrő kinjait nemcsak a világszerinti szegények, hanem a gazdagok, hatalmasok is éreztetik. Lelkők éhezi az egy igaz élő Istent. Nem ismerik, vagy nem akarják ismerni az evangélium boldogító hangját és Azt, ki menyeyei kenyérnek mondotta magát, melyből aki eszik, soha meg nem éhezik.

Lelki éhségöket tehát csak egy képes csillapítani: az Ur Jézus Krisztus, ki azt parancsolá tanítványainak: „adjatok nekik enni...” Nekem is, neked is édes mindnyájunknak...

Oh bár az ő megváltó szeretete töltené be ugy a mi lelkünket, hogy mi is kész szívvel, segítő szeretettel szolgáltathatnánk abból másoknak, hogy a kiáltó éhséget csillapíthatnánk, a lélek vérző sebeit gyógyíthatnánk s a nyomosuságot enyhítenénk.

Munkára fel tehát, akiben Krisztusi lélek vagyon. Az aratás elmúlt ugyan ez évben, de nem múlt el a lelki aratás... Az aratásra való gabona pedig sok!

Budai János.

Gondnoki székfoglaló beszéd.

Elmondotta Kisvárdán, 1909. október 26-án a felső szabolcsi egyházmegye első gyűlésén *Jármy Miklós* egyházmegyei gondnok.

Tisztelt uraim! Midőn megköszönöm mindazon presbyteriumoknak, a lelkész uraknak és világiaknak a bizalmat, akik ezen terhes bár, de diszes állásba megválasztottak: kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy teljes erőmmel és tehetséggel azon leszek, hogy ezen állásnak, úgy bent az egyházmegyében, mint kinn annak képviselőjében megfeleljek.

Tisztelt Uraim! Nehéz időben foglaljuk el az egyházmegye vezérlő állásait elnöktársammal együtt, mert nem tekintve az egyházmegye újraszervezésének nehézségeit, — hisz azokon majd csak túl esünk — szegény egyházunknak anynyi ellenséggel megküzdeni régen kellett mint most. Itt van első sorban a polgári házasság behozatala óta megújult, lábrakapott, óriási erejűvé növekedett klerikalizmus, mely oly erővel van ma már szervezve, hogy szinte megdönthetetlennek látszik. Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy alig sikerült a pápa által a „Ne temere“ kezdetű bullát vissza vonatni — már annak helyébe olyan pásztorlevelet adott ki a püspöki kar az alsó papságnak, mely jogainkat csaknem úgy sérti,

mint az előbbi; annyiban pedig még veszedelmesebb, hogy csaknem felhívja az alsó papságot a családi szentélyekbe való benyúlásra, a vegyes házások családi boldogságának, lelki békéjének, a legszentebb, legtiszteletre méltóbb jogoknak feldulására — ha az egyház érdeke úgy kívánja.

Tisztelt uraim! Nem azért hozom én ezt itt fel, hogy a testvér keresztyén felekezetek ellen támadásra hívjam fel önöket, hiszen a mi vallásunk a türelem és szeretet vallása, hanem azért, hogy a mi autonomiánk védő bástyái mögött, azon rést ütni nem engedve, úgy szervekedjünk, úgy forgassuk magunkat, hogy az ellenünk irányzott támadásokat visszaverhessük. Lehetetlennek tartom, hogyha látják, hogy rajtunk nem győzedelmeskedhetnek, vissza ne vonuljanak s meg ne kimélgék szegény pártos hazánkat egy meddő kulturharctól — hisz ők is magyarok.

Második és legnagyobb ellenségünk saját egyházunkban úgy az intelligens elemeknél, mint a népnél lábra kapott közönyösség. S ezen uraim senki és semmi sem segíthet, hanem önmagunk. Azt hiszem, hogyha Önök tisztelt lelkész és tanító urak összefognak s egymást nem ellenségnek, hanem jóbarátnak tekintve községekben a népet egyesült erővel, szeretettel vezetni fogják; lehetetlen, hogy ennek jó hatása ne legyen, különösen kisebb községekben. Különösen önök-

TÁRCA.

A zsoltárok könyvéből.

(Dr. Tóth Lajos.)

IX.

(Az ellenségtől megszabadítottak hála-éneke.)

Szivem mélyén áldalak nagy Isten,
Hirdetem csodás nagy tetteid,
Örömet s vigaszt Benned találok;
Főlségedben légy dicsérve itt.

Ellenségemet Te visszaverted,
Meghátrált, hitványul elveszett,
Mert ügyem védted, s igaz bíróként
Hoztál Benne szent ítéletet.

Itélkeztél s elhullott a bűnös,
Hirük mindörökre elveszett,
Pusztító kardjuknak nincs hatalma,
Pusztulás van városuk felett.

Ők elvesztek. Él az ur örökre;
Égi trónjáról ítélkezik,

Igazságot oszt a földi népnek,
Védi üldözött szegényeit.

A hívőnek Benne van bizalma,
Hogy az Ur őt meg nem vetheti;
Zengjete hát Sion Istenének,
Zengjete föld minden nemzeti!

Hirdessétek: a szegényt nem hagyja,
Üldözőin véres boszút állt:
Lám, hogy én is megvalék alázva,
Gyengeségem oltalmat talált.

A halál torkából is kimentett,
Hogy Sionban zengjek éneket,
Örvendezzek, mert vad ellenségem
Cselvetése önvesztére lett.

Tört, hálót vetett ki lesben állva,
Im, önlábát fogta meg vele,
Mert, lássátok, így ítél az Isten,
A gonoszt bűnével sújtja le.

Maradása nincsen a gonosznak,
Sem a népnek, mely Istent feled,
Mert az Ur szegényit el nem hagyja;
Türelmükből szent remény ered.

höz fordulok tanító urak, akik az egyháznak s országnak legelső munkásai; önök sokat tehetnek, mert ha az apró gyermekek lelkébe beénevelik a vallásosságot, a hazaszeretetet: azt onnan végkép kitörölni semmi hatalom sem lesz képes. Tudom én azt, tisztelt tanító urak, hogy az önök állása nehéz, legkevésbé dotált és méltányolt állás, de ha már önök ezen magasztos pályát választották, mindentől eltekintve igyekezzenek hivatásuknak úgy megfelelni, hogy elmondhassuk majd büszkén, miszerint egyházmegyénkben a református népnevelés, a tiszántúli egyházkerület, bármely egyházmegyéjével kiállja a versenyt. Én a magam részéről mindent el fogok követni az önök támogatására, mert a felekezeti népnevelést egyházunk s vallásunk legfőbb ments-varának tartom s ezt minden külső befolyás és megtámadtatás ellen megvédeni legfőbb kötelességemnek ismerem.

Igen kedvező hatásnak tartanám az egyháziasság emelésére, ha a nép, a gyülekezetek egyszerű gondnokai és presbyterei gyűléseinkre nagyobb számmal hozatnának be, mint eddig. Ezt a lelkész uraknak kell keresztül vinniök. Ha ezek itt látnák, hogy mi itt tisztán ő érettök dolgozunk, ügyeiket nem hebehurgya módra, hanem alaposan megtárgyalva intézzük el: ez egyházunk iránt való ragaszkodásukat s egyházi

hatóságaink iránt való tiszteletüket hiszem, hogy nagy mértékben növelné.

Van még egy harmadik igen erős, veszedelmes ellenségünk, mely azonban nemcsak a mi vallásunknak, hanem minden vallásoknak országoknak fenyegető ellenség s ez a nagy mérvben terjedő istentagadás. Ez ellen a védekezés a legnehezebb s én itt irányt szabni nem érzem magamat hivatottnak. De mivel az ezzel kapcsolatos tévtannak terjedése — sajnos — idővel uralomra is juthat s bekövetkezhetik az, ami Franciaországban bekövetkezett: az államnak az egyháztól való szétválasztása; erre készülnünk kell, mert jajj annak, aki készületlenül találta. Én azért szükségesnek látnám, minden egyházban egyházi alapnak létesítését, hogy a koronként adott önkéntes adományok ne használtassanak fel közszükségleti célokra, hanem kamatoztassanak, s ha a nehéz idők nálunk is bekövetkeznének, egyházaink minden anyagi erő nélkül nem lennének; s ha ez be nem következne is, a hivek terheinek könnyítésére adómegváltási alapul szolgálhatna ez.

Ezekután ígérem, hogy egyházi törvényeinket szigorúan megtartani s megtartatni fogom, nem értve a szigorúság alatt azt, hogy mindenkiket a legcsekélyebb vétségért törvény elé citálok, hanem azt, hogy ahol gyengeségből eredő hibát látok, ott jó tanáccsal fogok igyekezni hatni, el-

XIX.

Kelj fel Uram, jöjj el ítélkezni,
Mert az ember büszke lett nagyon,
Törvényedtől tudja meg: hogy ember,
Hogy felette Isten is nagyon.

XIII.

(A látogatottnak reményelt imája.)

Meddig felejtesz még el, Istdnem?
Szent arcodat meddig fordítod el?
Reményem meddig lesz haszontalan,
Hogy megpróbált szívemnek fájni kell?

Irigyem rajtam meddig vigadoz?
Tekints le rám, hallgass meg istenem!
Tartsd távol tőlem a sötét halált,
Igazságod ragyogjon föl nekem!

Ellenségem ne lássa vesztemet,
Ne örvendjen, hogy engem bukni lát,
Ki szent irgalmadban reménykedém,
Hittem, hogy Isten majd oltalmat ad.

Oltalmadtól öröme gyul szívem
És hála-énekekkel hódol Neked,
Hogy jóságod kiáradott reám,
Legyen magasztalt, áldott nagy Neved!

(A természet megfigyelése és a törvény megtartása egyaránt istenségre vezet.)

Isten dicsőségét a fényes égbolt
Mint szent kezének műve hirdeti
És napról-napra, éjről-éjre szállnak
Nagyságát hirdető dicséreti.

Az ég e vallomása oh nem olyan,
Hogy ezt ne hallaná mindenki meg:
E szót megérti minden földi nemzet,
Lakója bár e föld legszélinek.

Olyan a nap pályáját futni kezdve
Mint most kelő mosolygó völegény:
Győzelmes óriásként végzi utját;
Az Úr hajléka fenn ez égi fény.

Az ég egyik szélésől kelve jö fel,
Majd délre száll, s a másikig halad,
Nem áll hevének ellen senki, semmi,
Mindenfelé fényt s áldást osztogat.

* * *

(Vége köv.)

lenben ahol rosszakaratot s a törvény szándékos megsértését veszem észre: a törvény erejének a szigor teljes súlyával igyekszem érvényt szerezni. A szólásszabadságot, gyűléseinknek e legszentebb jogát korlátozni sohasem fogom, de szószátyárkodássá való fajulását megakadályozni kötelességemnek ismerem.

Ezeket akartam most, midőn gondnoki székemet elfoglalom felsorolni, hogy hivatásom felől való gondolkodásom mindenek előtt nyilvánvaló legyen. Kérem az egyházmegye minden tagját, hogy a munkából a maga részét vegye ki, mert csak ha mindenki megáll a maga helyén, lehet munkánk sikerét remélnünk. Mivel még a mai napon sok végezni valónk van, további beszéddel türelmököt nem terhelem, hanem magamat további bizalmokba ajánlom.

Szabályrendelet

az alapítványok kezeléséről és felügyeletéről
a tiszántuli református egyházkerületben.

(A tervezet elkészítésére kiküldött albizottság javaslata.)

1. §.

Alapítványnak kell e szabályrendelet értelmében tekinteni minden olyan vagyont, amelyet valamely egyházi vagy iskolai, vagy ezekkel kapcsolatos célra oly módon rendeltek, hogy maga a vagyon állandóan csonkítatlanul fennmaradván, használata vagy jövedelme a kitűzött célt állandóan szolgálja.

2. §.

Alapítvány kezelését rá lehet bízni az egyházi törvények által önálló jogi személyekül elismert bármely egyházi vagy iskolai szervezetre. (egyházközségek, egyházmegyék, egyházkerület, népoktatási valamint keresztyén felebaráti nevelő intézetek, közép és főiskolák).

Az alapítványt azonban a kezelő jogi személylyel szemben is önálló jogi személynek kell tekinteni, amelynek vagyona csonkítatlan fenntartásáért a kezelő jogi személy felelős.

3. §.

Az alapítvány akkor lép hatályba, mikor az alapítványi vagyont valamely alapítványi vagyon kezelésére jogosult jogi személy jogerős határozattal kezelésre elfogadta.

A kezelésre elfogadást, vagy a kezelésbe vétel megtagadását csak az egyházkerületi közgyűlés mondhatja ki feltétlenül. Minden olyan esetben, amikor az elsőfoku nyilatkozattételre nem az egyházkerületi közgyűlés van hivatva, a kezelésre hivatott jogi személynek

e tekintetben hozott határozatát hivatalból is fel kell terjeszteni a közvetlenül felette álló egyházi testület határozó gyűlése elé.

Ez a szabály nem áll azokra az alapítványokra, amelyek ennek a szabályrendeletnek életbeléptekor már tényleg kezelésben vannak.

4. §.

Az alapítvány kezelésbe vétele tekintetében, valamint a kezelés teljesítése körében határozathozatalra minden egyes jogi személyt illetően az a szerv jogosult, amelynek az egyházi törvények és fennálló egyéb szabályaink szerint a határozathozatal a hatáskörébe tartozik. Tehát egyházközségekre nézve a presbyterium és az egyh. I. cikk 22. §. eseteiben az egyházközségi közgyűlés; egyházmegyékre nézve az egyházmegyei, az egyházkerületre nézve az egyházkerületi közgyűlés; kisdédóvókra, elemi és polgári népiskolákra nézve a fenntartó egyházközség presbyteriuma, tanítóképző intézetekre és középiskolákra, valamint a máramarosszigeti jogakadémiára nézve az igazgató tanács, keresztyén felebaráti intézetekre nézve a fenntartó egyházi testület megfelelő szerve, a debreceni főiskolára nézve pedig az egyházkerületi közgyűlés.

Bármely, az alapítványi vagyon kezelése tekintetében hozott határozat, ha nem esik is az egyh. I. cikk 15. §-ának rendelkezése alá, fokozatosan felebevezhető az egyházkerületi közgyűlésig.

5. §.

Önálló alapítványként kezelésre nem kell elfogadni olyan vagyont, melynek értéke legalább 100 koronát ki nem tesz.

Ennél kisebb összegű juttatásokat csak valamely már létező alapítvány gazdagítására, vagy mint célhatározással adott ajándékot (donatio sub modo) lehet elfogadni.

6. §.

A célkitűzéssel tett ajándékozás esetében — a vagyon átlagának fenntartására és kezelésre vonatkozó szabályok kivételével — az alapítványokra nézve meghatározott szabályokat megfelelőleg alkalmazni kell.

7. §.

Az alapítványi vagyon kezelésére hivatott jogi személyeket illetően az alapítványi vagyon biztonsága tekintetében általában azok a szabályok irányadók, melyek az árva vagyon kezelésére nézve a városi törvényhatóságokra nézve érvényben vannak (1877. XX. tc. 288—291., 293. §§.)

8. §.

Az alapítványi vagyon megóvásáért és megfelelő gyümölcsöztetéséért az alapítvány kezelésére hivatott

eh 2v

jogi személy és ennek az a szerve, mely a kezelést tényleg teljesíti, az egyházi I. cikk 186. §. szerinti felelősséggel tartoznak. Ez a felelősség terheli az alapítvány kezelésére vonatkozó határozat tekintetében az egyházi I. cikk 46. §-a által előirt módon a határozatot hozó gyűlés tagjait is.

9. §.

Az alapítvány kezelésére hivatott jogi személy tartozik minden egyes általa kezelt alapítványra vonatkozóan az alapítvány célját s a vagyon megóvására és kezelésére nézve esetleg megállapított különleges szabályokat magában foglaló alapító levelet, a már létező alapítványokat illetően e szabályrendelet életbe lépte után egy év alatt, az ezentul létesítendőkre nézve pedig a kezelésbe vételt kimondó határozattal egyidejűleg elkészíteni s a felettes egyházi hatóságnál megerősítés végett a kezelésbe vételt kimondó határozattal együtt 30 nap alatt bemutatni. Az egyházkerületi közgyűlés által képviselt jogi személyek (egyházkerület, debreceni főiskola) kezelésében levő alapítványokról az alapító levelet azonban az egyházkerületi közgyűlés végérvényesen állapítja meg.

Az egyházmegyei közgyűlésnek oly határozata ellen, melylyel a hatósága alatt álló jogi személy részéről bemutatott alapító levél jóváhagyását megtagadta, felebbezésnek van helye az egyházkerületi közgyűléshez.

10. §.

Az alapító levélnek mindenesetre tartalmazni kell a következőket:

1. Az alapítvány keletkezésének történeti leírása, az alapító végrendeletéből vagy másnemű írásbeli rendelkezéséből a vonatkozó rész szó szerinti idézésével.

2. Az alapítvány címe, melyben az alapító neve és az alapítvány rendeltetése is benne legyen.

3. Az alapítvány céljának tüzetes körülírása.

4. Az alapítványi vagyon mennyiségének, minőségének, hol és mikénti kezelésének s mi módon biztosításának pontos meghatározása.

5. Az alapítványi jövedelem felhasználásának módja s amennyiben abból egyénileg meg nem határozott személyek részesülnének, az adományozásra jogosított személy vagy szervezet megnevezése és az adományozás körüli eljárás szabatos megállapítása.

6. Az alapítvány jövedelmeiből esetleg részesülők személyes kellékeinek és annak meghatározása, hogy több jelentkező közül elsőbbségre ki tarthat igényt, az élvezet mikor veszi kezdetét s mi által szűnik meg.

7. A kezelő jogi személy részéről az alapítványra nézve a vagyoni felelősség elvállalásának elismerése.

8. Kijelentése annak, hogy az alapítványt peres és perenkívüli jogügyekben ki lesz hivatva képviselni.

9. Felemlítése annak, hogy az alapító levél hány példányban állított ki és hogy a kiállított példányok megőrzés végett hol vannak el helyezve.

11. §.

Az alapító levelet mindig legalább annyi eredeti példányban kell kiállítani, hogy az eredeti példányok közül egyet a kezelő jogi személy, egyet a közvetlenül felette álló egyházi hatóság, egyet pedig — ha a közvetlen felettes hatóság nem az egyházkerület volna is — az egyházkerület levéltárában lehessen elhelyezni. Az egyházkerületi közgyűlés által képviselt jogi személyek bármelyike (tehát úgy az egyházkerület, mint a debreceni főiskola) által kezelt alapítványok alapító leveleit egyik példányban az egyházkerület, másokban a debreceni főiskola levéltárában kell elhelyezni.

Mindegyik eredeti példányt az alapító vagy jogutóda, valamint a kezelésbe vevő jogi személynek az egyházi törvények szerinti képviselői írják alá. Ha az alapítónak vagy jogutódának aláírása megszerezhető nem volna, ezt a körülményt az ok megjelölésével az alapító levélen föl kell említeni. Az aláírások valódiságát két tanu aláírásával, illetőleg a hivatalos pecséttel meg kell erősíteni. A felettes egyházi hatóság jóváhagyását mindegyik eredeti példányra rá kell vezetni.

12. §.

Ha az alapítványt halálesetre szóló rendelkezéssel létesítették s a hagyatéki bíróság az alapítványul rendelt összeget birói letétbe utalván, annak kiutalását, vagy az alapítvány javára teljesítendő telekkönyvi bejegyzés elrendelését az államkormány által is jóváhagyott alapító levél bemutatásától teszi függővé. az ilyen végzés ellen a végső fokig jogorvoslattal kell élni s ha ez eredményes nem volna, a szabályszerűen kiállított s a felettes egyházi hatóság által megerősített alapító levelet az egyházkerületi közgyűlés által is mindenesetre jóváhagyva fel kell terjeszteni az egyetemes konventhez, hogy az az 1907. október 22—25. napjain tartott ülésében 51. sz. alatt hozott határozatának 4 pontja szerint eljárhasson.

13. §.

Ha a felettes egyházi hatóság az alapító levél jóváhagyását valamely azon teljesítendő pótlástól vagy módosítástól teszi függővé, köteles a kezelésre hivatott jogi személy három hónap alatt a módosított alapító levelet bemutatni, vagy a módosítást gátló okokról jelentést tenni.

Ha az alapító levél jóváhagyása jogerősen megtagadtatott, az alapítvány kezelésére elhívott jogi személy nincs jogosítva az alapítványt a jóvá nem hagyott alapító levélben kitűzött célra s az ott körülírt módoszatok mellett kezelésbe venni, illetve kezelésben tartani. Ez esetben az alapítót vagy jogutódát értesíteni

kell, hogy másként rendelkezék. Ha pedig e szabályrendelet életbe léptekor már hatályba lépett alapítványról van szó, a cél, a kezelés, illetve intézkedési jogkör megváltoztatása tekintetében ezen szabályrendelet (23—25. §.) szerint kell eljárni.

14. §.

A jogerős alapító levél összes rendelkezéseit, különösen pedig a cél, a vagyon biztosítása, kezelése, s a jövedelmek miként felhasználása tekintetében pontosan megtartani az alapítvány kezelője felelősség mellett köteles és az alapító levél rendelkezéseinek szigorú megtartását a felettes egyházi hatóságok ellenőrizni tartoznak.

15. §.

Az esperesek az évenkénti egyházlátogatás alkalmával a vizsgálatot kötelesek kiterjeszteni arra is:

1. van-e s ha igen, hány és milyen összegű alapítvány az egyházközség vagy annak kebelébe tartozó népiskola kezelésére bízva;

2. van-e az alapítványok mindenikéről szabályszerű alapító levél kiállítva és megerősítve;

3. az alapítványi vagyon az alapító levélben körülírt módon van-e kezelve, megfelelőleg van-e gyümölcsöztetve és jövedelmei kizárólag az alapító levélben kitűzött célra vannak-e fordítva.

A tapasztaltakról az egyházmegyei közgyűlés elé jelentést tesz, mely a szükséghez képest az alapítványi vagyon biztosítása, megfelelő gyümölcsöztetése s rendeltetési céljára fordítása iránt a kellő intézkedéseket megteszi.

Az egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvének azt a részét, mely az esperes e tárgyban jelentéseit és az azokra hozott határozatokat tartalmazza, minden évben külön fel kell terjeszteni az egyházkerületi közgyűléshez.

16. §.

Az előbbi §-ban előírt módon megvizsgálja a középiskolák alapítványait s azok kezelését az egyházkerületi középiskolai felügyelő s a vizsgálat eredményéről az egyházkerületi közgyűlés elé tesz jelentést.

17. §.

Azokról az alapítványokról, melyek valamely egyházmegye kezelésére vannak bízva, az esperes évenként az egyházkerületi közgyűlés elé tesz jelentést, melyben az egyházmegye kezelésére bizott alapítványok számát, vagyonértékét, valamint azt, hogy az alapító levelek jóvá vannak-e hagyva és hogy az alapítvány jövedelmeit kizárólag az alapító levélben megjelölt célra fordították-e, ki kell tüntetni.

Az ilyen alapítványokról az egyházkerületi közgyűlés a számadásokat évenként bekívánhatja és számve-

vőjével megvizsgálhatja. A számvevő a számadás vizsgálatáról az egyházkerületi közgyűlés elé jelentést tesz.

18. §.

Az egyházmegyék kezelésében levő alapítványok felügyeletére nézve megállapított szabály (17. §.) irányadó a tanítóképző intézetek és a máramarosszigeti jogakadémia által kezelt alapítványokat illetően is, azzal a különbséggel, hogy az évenkénti jelentés tételére az illető tanintézet igazgató-tanácsa köteles.

19. §.

Az egyházkerület és a debreceni főiskola által kezelt alapítványok felügyeletét megfelelő szervei útján maga az egyházkerületi közgyűlés teljesíti.

20. §.

Mindazokban az esetekben, amelyekben az alapítványok állapotáról az évenkénti jelentést közvetlenül az egyházkerületi közgyűlés elé kell tenni (16—19. §§.) az egyházkerületi közgyűlés határoz a felől, hogy az alapítványi vagyon biztosítása, megfelelő gyümölcsöztetése s a jövedelem rendeltetési céljára fordítása tekintetében a kezelő jogi személy által hozott határozatok, intézkedések és eljárások helyesek- és az alapító levélnek megfelelők-e.

21. §.

Az egyházkerületi általános látogatások (generalis visitatio) alkalmával a püspök minden, az egyházkerület főhatósága alatt álló jogi személy által kezelt alapítványt a 15. §-ban körülírt módon megvizsgálhat, vagy az egyházkerület valamely tisztviselője által megvizsgálathat s az e tekintetben tapasztaltakat az egyházkerületi közgyűlés elé tett jelentésében előadja.

Az egyházkerületi elnökség egyébként is jogosítva van az egyházkerületi főhatósága alatt kezelt alapítvány kezelését bármikor megvizsgálni, vagy valamely egyházkerületi tisztviselő által megvizsgáltatni.

Az alapítványi vagyon kezelésére s jövedelmei felhasználására nézve az alapító levél rendelkezéseinek pontos megtartása érdekében az egyházkerületi közgyűlés minden, az egyházkerület hatósága alatt álló alapítványt kezelő jogi személynek jogosítva van utasításokat adni.

22. §.

Ha a 15—21. §§. szerint teljesített vizsgálat, illetőleg adott jelentés, vagy a számadások felülbirálata azt mutatja, hogy valamely alapítvány kezelése körül nagyobb szabálytalanságok vagy visszaélések történtek, vagy az alapítványt kitűzött céljától elvonták, vagy a vagyonát csonkították: az egyházmegyei, illetőleg az egyházkerületi elnökség a fegyelmi eljárás megindítása, sőt szükség esetén az alapítványi vagyont kezelő egy-

házi, iskolai vagy alapítványi tisztviselők felfüggesztése iránt határoz s egyszersmind az alapítványi vagyon megóvása, illetve az alapítványi cél megvédése iránt intézkedik.

23. §.

Az alapítványi vagyon kezelését az egyházkerületi közgyűlés az alapítványt kezelő jogi személy kérelmére, vagy a felügyeletet gyakorló egyházmegye javaslatára, de anélkül is megváltoztathatja, ha az alapítványi vagyon biztonsága érdekében ezt szükségesnek találja.

24. §.

Ugyancsak kérelemre, javaslatra, vagy anélkül is az egyházkerületi közgyűlés az alapítvány célját is megváltoztathatja, ha a cél a közérdekkel ellenkezik, vagy annak megvalósítása lehetetlenné vált, vagy nyilvánvaló, hogy az alapító szándékának a változott viszonyok folytán többé meg nem felel.

A cél átváltoztatásában az alapító szándékát figyelembe kell venni, hogy az alapítvány továbbra is lehetőleg annak a személyi körnek javára szolgáljon, amelynek előbb szolgált.

25. §.

Az egyházkerületi közgyűlés az alapítványi vagyon rendeltetésszerű használatára vonatkozó intézkedés jogkört az alapító szándékának szemmel tartásával megváltoztathatja, ha ezt a változott viszonyok kívánják.

26. §.

Az alapítvány pénztőkéjét — feltéve, hogy az alapító levél másként nem rendelkezik — ingatlanok vagy magyar állampapíroknak vételére kell fordítani. Ingatlan vagyonok vételére és elidegenítésére vonatkozóan az egyházi I. cikk 15. §-a minden esetben kötelező.

Külföldi értékpapírt, vagy az állam által óvadékképesnek el nem ismert belföldi értékpapírt, terhes szerződéssel az alapítvány részére csak az egyházkerületi közgyűlés engedélyével lehet szerezni.

27. §.

Az alapítvány ama pénztőkéit, melyeket bármilyen okból ingatlan vagy állampapír vételére fordítani nem lehet, jóhitelűnek ismert pénzügyintézetben, vagy betéteket elfogadó más pénztárban kell kezelni és a betéti könyvön határozottan ki kell tenni, hogy a betéti könyv birtokosa csupán a félévenkénti kamatokat veheti fel, a tőke rovására kifizetéseket teljesíteni ellenben csupán az egyházmegyei, illetve az egyházkerület felügyelete alatt álló (16—19. §§.) alapítványoknál az egyházkerületi elnökség utalványára alapján lehet.

Az alapítványt kezelő jogi személy köteles felettes egyházi hatóságának bejelenteni, hogy az alapítványi

tőkéket melyik pénzügyintézetnél, vagy betéteket elfogadó pénztárban kívánja elhelyezni s ha erre vonatkozó elhatározása ellen a felettes hatóság kifogást emel, köteles más, alkalmas pénztárnál helyezni el betéteit.

28. §.

Kivételesen — ha csak az alapító levél kifejezetten nem tiltja — elhelyezhető az alapítványi tőkepénz magánosoknál vagy jogi személyeknél jelzáloggal biztosított kölcsönként is.

Az ilyenképeni gyümölcsöztetés módozatait az alapítvány kezelésére jogosult jogi személy az általa kezelt összes alapítványokra nézve egységes szabályzattal megállapítani köteles. A kikölcsönzést az alapítvány kezelője csak akkor kezdheti meg, ha az annak módozatait rendező szabályzatot az egyházkerületi közgyűlés is elfogadta, illetve megerősítette.

29. §.

Az alapítványt kezelő jogi személy az általa kezelt alapítvány vagyonából kölcsönt semmiesetre sem vehet, sem maga az általa kezelt alapítványnak kölcsönt nem adhat.

30. §.

Ez a szabályrendelet a kihirdetés (az egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvében közzététel) napján életbe lép.

Debrecen, 1909. október 30.

Márk Endre
albiz. elnök.

Dr. Jászi Viktor

Dr. Kun Béla
előadó.

Anyagi ügyek.

Nem csak kenyérrel él az ember, de kenyér nélkül meg nem él. Azért beszéljünk mi is a kerület és főiskola anyagi ügyéről.

Egyházkerületnek és a főiskolának egyformán új erőforrásokra van szüksége.

A kerület tartozik a sokat emlegetett iskolai közalap megteremtésével, mely népiskoláink további államosítását megakadályozza, a papok és a tanítók fizetését kiegészíti, iskolákat épít, felszerel s a jobb tanulókat tovább neveltetéséről gondoskodik. Tartozik az egyházaknak az idők szerint változó olyan szükségleteihez hozzájárulni, amit azok magok nem teljesíthetnek. Ilyenek tartom én a többek közt az egyházközségi orvosok és diakonisszák alkalmazását, a nagy egyházak korszerű ujra szervezését és átépítését is.

De tartozik a kerület egy nagyobb irányú szellemi tevékenység megindításával, a magyar református egyház multjára, igazára, a protestáns öntudat s a népi érdekeit szolgáló irodalmi vállalatok, tudományos és népies kiadványok, hírlapok kiadásával is.

A debreceni kollégiumot illetőleg pedig elkerülhetetlen elsősorban a főgimnázium kitélepitése, amelynek költségeit, ha külön pénztárból utaltatnak is ki — vég-eredményében mi tartozunk fedezni. (Fedezetlen ezidő szerint circa 200.000 K) Kötelezettségeink vannak továbbá egy modern internátus létesítése, a tanulóifjúságnak testileg-lelkileg helyesebb kezelése, továbbképzése, különösen külföldi ösztöndíjakkal való ellátására vonatkozólag. És reánk maradt a debreceni egyetem létesítésének nagy feladata és hivatása is.

Tanárképző intézet nélkül, de általában egyetemi intézmények nélkül nem tudjuk magunkat fentartani, nem vagyunk képesek érvényesülni és még azt is elveszítjük, amivel most bírunk. Ezt az egyetemet ígérte nekünk az állam már 1910-re és ígérte csak azért, hogy a prot. egyetem eszméjétől és annak szolgálatától bennünket és híveinket elvonjon. Ígérte és nem adta meg. Ha kell, magunknak kell azt felállítanunk.

A főiskola jelenlegi szakainak egyetemi színvonalra emelésére és tökéletesítésére kell pedig legalább évi 200.000 korona, melynek felét Debrecen városától várom s melynek felét mi tartozunk előteremteni. Persze csak úgy, ha elni akarunk. Sok pénzre, nagyon sok pénzre volna szükségünk, hogy a versenyben sikerrel állhassunk meg s hogy a magyar népet, államot s felekezetünket illetőleg magunkra vállalt kötelezettségünket teljesíthessük és a melyen tisztelt jóléti bizottság igen komolyan ajánlja nekünk a tiszadai ingatlanok remélhető többlet jövedelmét három év múlva, ennek 700.000 k.-val elterhelését és annak költsönadását 6 százalékra; kötvényeink elzalogosítását 2.000.000 koronáig, valamely pénzintézetnél s valamelyik pénzintézet útján és betéteket.

Megvallom, esalódottan tettem le kezemből ezt a súlyos nevekkel ellátott jegyzőkönyvet s midőn konstatalom, hogy a bizottság javaslataival nem lehet megelégednünk, egyszerűen arra utalok, hogy a birtok bérlet eshetőleges jövedelem többleténél sokkal nagyobb s biztosabb eredménnyel járt volna a birtoknak eladása. 2.000.000 korona vétel ár mellett, amit meglehetősen volna kapni, ez a bizottság által számításba vett 6 százalékon 120.000 ezer koronát jelentett volna: tehát mind a mostani (30.000 K), mind a várható (50.000 K) jövedelemnél jelentékenyen többet.

Nem is tudok ma sem megnyugodni abban, hogy a földbirtok értékének emelkedése és a földbirtok abszolút biztossága címén az iskola ettől 70.000 koronára számított évi jövedelem többlettől elesett.

Nem, mert én nem tartom a földbirtokot az iskola részére sem olyan biztossáknak, sem olyan jövedelmezőnek, mint a bizottságnak a tagjai.

Azon óriási államjövedelem-elvonások, a mik a felekezetek segélyezésével, de még inkább az állam vagyonnak a róm. kath. egyház részére való átjársásával megkezdődtek s meginkább az az államra támaszkodó fosztogatási rendszer, mely inauguráltatott, elébb-utóbb csödre vezet és maga után vonja a teljes szekularizációt. Az a lázas sietség, a melylyel ma a közpénzeket osztogatják, már most is azt a benyomást teszi, hogy az utolsó állomáshoz jutottunk. De ettől eltekintve is azt látom, hogy mind a közadók megnevekedése következtében, mind a munkáskéz megfogyatkozása és megdrágulása folytán, mind pedig az ipar s kereskedelmi irányba való szükségszerű fejlődése miatt, a földbirtok jövedelmezősége a jövőben csökkenni fog s már is

megsökkent. Birtokot fentartani annak, a kinek az nem okvetlenül élethivatás, maholnap csak fényűzés leend.

Olyan küzdő és a saját erejökre utalt szervezetek mint mi, ilyen fényűzést sokáig meg nem bírhatunk.

Azonban a bizottság még készpénzünket is mássokkal kívánja kezeltetni. Elhiszem, hogy óvatosságból. Nem akarja kockáztatni a tőkét, a melyet ránk bízta a kegyes alapítók. Tehát ezért nem kell saját pénzintézet. De ha ugyan ezt a pénzt idegen pénzintézetekre bizzuk, akkor már ki van zárva a vélt veszedelem? Nehezen hiszem. Ugyan az a gondosság, saját kezelésben is biztosítja a teljes eredményt s ugyanazon lehetőség idegen kezelésben sem zárja ki a veszedelmet. Még a talentumok elásatása se. Nincs más mód azért, mint olyan szervezeteket teremteni, melyek a vagyon kezelés helyes és természetes módjainak megfelelnek, ez pedig csak a bankrendszer lehet.

Most is foglalkozunk tőkéink kezelésével, a bizottság javaslatai szerint a nélkül, hogy képességünket növelnők, ez fokozottabb mértékben fog ezután történni, és pedig az idegen pénzintézetek bevonásával. Miért ne tehetnők meg ezt saját kezelésünkben, pénztárainknak, pénzkezelési apparátusunknak modern bankokká való átalakításával, egy összes gyülekezeteinkre kiterjedő nagy pénzügyi szervezet létesítésével?

A kerületnek itt Debrecenben egy szövetségi központot kell csinálnia s az egyes egyházakat, mint ennek fiókjait szerveznie. Két biztató példa is van erre előttünk. Az egyik a nemzetiségi pénzintézetek, a másik a hitelszövetkezetek példája. Mind a kettő sikerült, fényes pénzügyi eredményekkel járt s nem kockáztatta, hanem megnevelte az érdekelték vagyonát és erejét. A nemzetiségi pénzintézetek a múlt évben 200.000 koronát juttattak saját céljaikra, a hitelszövetkezetek üzleti eredménye még kedvezőbb. Mindezeket mi is elérhetnénk és mindezeket mi is megtehetnénk.

Ipar vállalatok létesítése (protestáns nyomda), egy biztosító társaság alakítása nem volna kárhuzatos dolog. Sok cikkeknak egyházaink és iskoláink a fogyasztói. Az önszegy elve, az autonómiában rejlő eszmék végső következtetései a levonásai nem tiltanának el az efféle vállalkozásoktól sem. Általában sok ok javallná szerintem, hogy a sült galamb várás, a tétlen szemlélődés politikájától eltekintén és azon iparkodnánk, hogy mind magunknak hasznára, mind a társadalom és híveink kevesebb terhére legyünk. Egy az élő emberi közösségtől el nem zárkozó energikus haladó szervezetnek szeretném én tudni az egyházat, mely segítséget ad; nem pedig alamizsna kérő koldusnak, a ki a kegyes jóltevőket az ég kárpótlásával biztatja és mindenektől segítségért rimáncodik. A kinek van, annak adatik, a kinek nincs, az is, a milye vagyon, elvétetik attól.

Az én szemem a nemzetiségek mozgolódására van irányozva, a kik közül p. u. a románok kevesebb számmal, kevesebb műveltséggel és anyagi erővel mint mi, az állam ellenére és a közösség megbontására törekedve, nagy dolgokat miveltek, többet jelentenek és jobban érvényesülnek ebben az országban, mint mi, magyar reformátusok és protestánsok, kik régi nagy történelmi multra támaszkodhatunk s a kik jogaink, számunk, tanintézeteink, erőnk dacára a magyarság, az állam, a köz érdekében sem tudunk érvényesülni.

Nem, mert mi Petőfi nemesét valljuk eszményképnek és a derék Pató Pált. Kényelmések, opportunusok és félenkek lettünk. Azt hisszük, hogy a tétlen, kon-templatív szerep kötelességünk és üdvességünk. Ellenkezőleg áll pedig a dolog. Nekünk vallási és felekezeti tekintetben a legtürelmesebbek kell lennünk, de egyébképen a legmozgékonyabbaknak, mindig a haladás élén járóknak. A bizottságos méltósága nagy urat szeretne egyházunkból. Fél bennünket a küzdelemtől, az önállóságtól, az élettől.

Innét az eltérés köztem és a bizottság között, de ez az oka, hogy javaslataikat nem tehetem a magamévá és arra kérem őket, hogy más tervet adjanak; tervet a nagy ref. egyház anyagi és szellemi ujaszervezésére nézve.

Dr. Ferenczy Gyula.

Reflexiók

Mitrovics Gyula „Kálvinizmus és a művészetek“ című cikke felett.

Mitrovics Gyula a miskolcsi gymnasium tudós el-
méjü, egyháza haladásáért lelkesedni tudó tanára, a
fenti cím alatt értékes és megfigyelni való cikket közölt
a Debreceni Prot. Lap hasábjain.

Csak most a kongresszus után olvastam az ő köz-
leményét. Mivel az erős kapcsolatban van az én kon-
gresszusi kultuszreformra vonatkozó indítványommal —
az ő cikke engem is reflexióra indít. Szükségem van az
ő közleményére és nevére, hogy azzal magamat véd-
jem s kicsinyiségemnek némi súlyt adjak, mivel az én
hasoncélú és tárgy indítványomat Nt. Csiky Lajos elő-
adó majd hogy guny tárgyává nem tette.

Mit is mond, mit is kíván Mitrovics? Azt, hogy a
ref. kultusból ne száműzöttessék a kedélyre ható elem,
az aesthetika és a művészet. Kár, hogy az ő cikkét
(nem járattván a Prot. L.-ot) előbb nem olvastam; erős-
ség lett volna indítványom mellett.

Én azt merésztem indítványozni, hogy az O. R.
L. E. vegye fel programjába a kultusz reformálását,
küldjön ki bizottságot, mely ezt a zsinatig előkészítse.
Említettem, hogy ref. kultusz csak az értelemre igyek-
szik hatni, a kedélyre nem; pedig a vallás nem any-
nyira az értelem mint az érzelem dolga. Ugyanezeket
mondja Mitrovics is; ugyanezeket az ő cikke „Vissz-
hangja“ gyanánt H. F. is a Debreceni Prot. Lap 39.
számában.

Azt is mondtam, hogy konkrét javaslatot nem te-
szek, mert az nem egy ember dolga. Az indokolás-
ban egy- és más kedélyre ható dolgot felhoztam s Csiky
előadó ur ezt az indokolást is mint indítványt bírálta,
holott az indokolás nem indítvány. — Sajnos én az
indítvány tárgyalásának csak közepén érkeztem fel, akkor
láttam, hogy az indokolás is mint indítvány jött tekin-
tetbe. Későn érkezvén, nem védekezhettem. Igaz, egy-

és más kedélyre ható dolgot megemlítettem s ezeket az
előadó ur róráténak minősítette, sőt buzaszentelőnek,
katholikus dolgoknak. Elsőben is azt hangsúlyozom, hogy
ami katolikus valami, de egyttal bibliai, az talán nem
az árokba dobni való mindjári! Én sem buzaszentelőt,
sem rórátét (tehát misét!) nem is említettem s ez gon-
dolatomban se volt. Mondottam, hogy lehetne pl. kará-
csony estéjén nekünk is templomba menni, mert a
karácsony eseménye éjjel történt. Ez talán a bibliai
igazság. Ez nem mise, nem róráté (akkor is pásztor-
mise volna.) Hát ha ez olyan nagy bűn volna, énekelni
mikor az angyalok énekeltek, ha az éj órái nem alkal-
masak a kedély nemesítésére — úgy ezer bocsánatot
kérek az előadó urtól! De én másként tudom.

Említettem a halottak napjának megünneplését is!
Az előadó ur ezt is kifogásolta s az ismeretes reformá-
tus elveket szegezi vele szembe. Ezeket az elveket én
is úgy tudom épen; csak az a baj, hogy a társadalom
nem úgy fogadta el. Am hangoztassuk a mi elveinket,
mi maradunk a rideg elvvel — s azt megcsinálja a
társadalom nálunk nélkül. Ugy, hogy ez már bevezetett
dolog. Városokban és vegyes helyeken a reformátusok
is megülik. S vajjon azért, hogy katolikus, lássuk csak
teljesen megvetendő-e? Az előadó ur is tudja, hogy
(Máté XXVI. 6—13) mikor Jézushoz ment halála előtt
egy szent asszony, hogy kenettel illesse — a tanítvá-
nyok megharaguvának. Jézus pedig helyesli azt, „az én
temetésemre nézve mivelte; valahol predikáltatik az
evangéliom, az is hirdettetik stb.“ Ime az előadó ur az
én álláspontomat katolikusnak tüntette föl. Most a kü-
lömbőség köztünk az, hogy én a Jézussal vagyok egy
állásponton, ő pedig a tanítványokkal!

Felhozta azt is, hogy a naptárt is úgy kellene
átalakítani, hogy a kultusznak táplálékot adna. Lenne
Kálvin, Luther nap, Gályarabok napja, Jóltevők emlék-
nek napja. Ezeket az előadó szükségtelennek tartja.
Hogy is kívánhatok én ilyet? Mea culpa! Pl. jul. 11-én
Kálvin születése napján a Prot. naptár szerint Placid
nap van. Én azt szeretném, ha Kálvin nap lenne. Vaj-
jon inkább helyeselhetjük-e a Placid napot? A Darányi
jóvóltából „madarak napja“ már van; hogy legyen gá-
lyarabok napja: ez szükségtelen valami. A madarak
érdemesebbek mint a gályarabok?! A jóltevőkről megem-
lékezni is felesleges dolog! Ez emberimadásra vezet.
Ilyen felfogás mellett aztán megeshetik az, hogy én
mint tanuló Debrecenben tanáraitam sohasem hallottam
emlékezni az egyes alapítókról. Írásban közlik, ki me-
lyik ösztöndíjat kapta. Aztán az illető felveheti a pénzt:
rendbe van minden. Én pl. soha egy szóval se hallot-
tam említeni báró Baldácsit. A lexikonból tudtam meg
az ő felséges példáját! Milyen szépek a kántus ilyen-
nemű emlékünnepelei. A budapesti egyház pl. épen
mostanában kimondta, hogy jóltevői emlékére minden
évben emlékünnepet szentel. Dr. Eröss Lajos egy ízben

a Prot. Lapban erről úgy nyilatkozott, hogy nekünk e téren sok restánciánk van. Meg kell kérdezni tőle, mit ért ezalatt? A Révész, Kiss, Áron stb. emlékünnepeket én is gunyolhatnám engesztelő szent miseáldozatoknak. De én nem teszem.

Bizony nagy baja egyházunknak a mi kultuszunk ridegsége. Ime egy világi ember látja és érzi azt. Műveltjeink közül sokan térnek át a katolikus vallásra; a nép pedig nazarénus és baptista lesz. Mert kultuszunk a sziveket üresen hagyja. Művelt, kivált női szivekre nem hat, azoknak kevés, a népek pedig magos. Szomorú dolog, hogy a baptismus képes tőlünk hódítani. Az én községemben is 3 fajta vallás van. Lázári a 18. században teljes református volt, most harmada református. Ugy tapasztaltam, hogy a gyöngülés nagy oka kultuszunk ridegségében rejlik. Ez indított lépésre. — Kálvin sohase mondotta, hogy az ő elveit módosítani nem lehetne. De téves felfogása a kálvinizmusnak, mely azt a csődbe juttatná. Akkor ilyen elvekre volt szükség. Ma mások az idők, mások a viszonyok. Fogadjuk meg a Mitrovics jó tanácsát. Valóban helyesen cselekedett az O. R. L. E. gyűlése, hogy e fontos dolgot munkába venni határozta.

Öry Tamás
református lelkész.

K Ü L Ö N F É L É K .

— **Konventi levél.** — Kedves Barátom! Olyan vegyes érzelmekkel állok meg az egy hétig tartó konventi ülés végén. Meguntam Budapestet, a hol a többiekkel kezdtünk már amolyan kávéházi és utcai alakokká változni és meguntam a konventet is, mely a nélkül, hogy igazán azzá lehetne, lassanként mindenben mindenné lesz nálunk. Már is több mint a kerületek és hasztalan vitatjuk el tőle a statumalkotás jogát, a tény az, hogy a konvent az ur és a kerületek pariroznak neki. Némelyek azért, mert ennek az apparátusnak ők látják a hasznát, mint az erdélyiek és pestiek, mások azért mert impingálnak, mint a patakiak, a kikre mostanában rossz idők járnak s mindnyájan azért, mert az egység, a képviselőlet és reprezentálás nélkül nem lehetünk el. Ezt pedig tudja a főtiszt. és méltóságos konvent. Nem hiába hogy 70,000 korona kiadása van csak magának, majd annyi, a mennyivel akár az egyetemet is meg tudnák csinálni . . . Az a fő, hogy telik s nem a szegény egyházakéból telik. Sőt. A konvent kezd megjavulni. Ezután a tökesegélyt nem nekünk kell itt a végeken innen-onnan

előteremteni. A konvent bankja, a Földhitelintézet ezt is elvégzi s még annyiba sem kerül a pénz, mint eddig. Másfél százalék helyett nem fizetünk csak 1 százalékot s maga a közalap annyit, mint eddig, 5 százalékot. És még maga a Földhitelintézet is nyér szerény 1 százalékot, a 4 százalékos betéten kívül, tehát nem csak betétet adunk neki, hanem üzletet is, a közalap az ugyan elég röviden jön ki, de hát épen azért közalap. Én tudom, hogy ti most is arról ábrándoztok, hogy minek nem csinálja meg ezt a miveletet az egyetemes egyház maga s miért nem hasznosítja összes tőkéit ilyen módon. 6 százalékon értékesíteni tudná a pénzt s a 2 százalékon, a mit minden nagyobb nyulángozás nélkül megnyerhetne (5 milliónál már 100,000 korona) csinálhatna valami nagy dolgot. De hát ehez ti nem tudtok és azután úgy sincs már semmi nagy dolog. Az állam ad már mindent, még kápláni kongruát is. Igaz, hogy minden törvény nélkül önkényesen adja s még magával a konventtel se akar nagyon szóba állani, legfeljebb a kongruabizottsággal. De hát a ki fizet, az petyegtet, mint néhai való Sárkány kománk mondaná. Azért nincs igaza gróf Degenfeldnek, a ki holmi ósdi autonomiára való hivatkozással kilépett a kongruabizottságból. Széll Kálmánt vitték be helyette. Ki gondol már az autonomiával? Ha akarnánk se gondolhatnánk már vele. Az ár sodor magával és én nem tudom p. u., hogy nem azok a teológiai tanárok voltak-e okosabbak, a kik azt óhajtották, hogy az ő fizetésüket is az állam egészítse ki, vagy mi, a kik csak hogy más ne adja, ezt is magunkra vállaltuk. Hogy is mondta csak az a pápista püspök a kálvinista papnak, a ki a kath. vallás észszerűtlenségével hánykódott? Ha a trinitas dogmáját elhiszi kigyelmed, elhíheti a többit is. Ha az államsegélyt a konventnek, a püspököknek, a papoknak, a tanároknak, az egyháznak elvettük, ezt is elvehetjük, ezt az almát sem szabad sósnak találni. Ez se legyen csunya. De hát ennek a megítéléséhez is jobban kell a konventnek érteni. Értsen is. Lám a konventi Kálvin ünnep is milyen jól sikerült. Még jobban is, mint ahogy kellett volna. Elsőben azt mondták, beteg Bánffy s helyette majd Degenfeld beszél. De nem volt igaz a dolog. Nem a Bánffy betegsége, mert a fájdalom igaz volt, csak hogy az efféle erős emberek nem hagyják olyan könnyen magukat és még betegen is helyt állanak. (Álljanak is még soká.) Azonban az igaz volt, hogy gróf Degenfeld is felszóllított és az eshetőségre tekintettel, meg is írta beszédét. Erre azonban, miután maga az

elnök szolgált és pedig szépen szolgált, nem volt szükség. A sajtóiroda mégis ezt adta le a lapoknak. Így aztán ma sem tudom hát, hogy kinek a beszédét hallottam. A Degenfeldt-é, a mely megjelent, vagy a Bánffyét, a mely elmondott? Szóval öcsém, olyan vegyes érzelmekkel vagyok, mint a másnapos bus magyar, csak az vigasztal, hogy ezek a patakiak még gyengébben vannak. Légy jó egészségben. — *Vénfalusi.*

— **Kálvinünnep.** A debreceni kollégium s a Ref. Felsőbb leányiskola szombaton, okt. 30-án ülte meg a kettős ünnepet a Nagytemplomban a szószékben és az urasztalánál és az Emlékkertben a gályarabok emlék-oszlopánál. A templomban Balogh Ferenc érdekes tanártársunknak, a kollégiumi tanárkarok Nesztörának kettős emlékbeszéde volt a központ és az ünnepségek kerete a két énekhez szép éneke. Előbb a főiskolai kántus szerepelt nagy hatással (kár hogy a basszus szolamok nem eléggé érvényesültek), azután a tanítóképzései énekhez, mely P. Nagy Zoltánnak gyönyörű alkotását tolmácsolta ez alkalomhoz és ünnephez és az illusztris szerzőhöz méltóan. A szép énekben mindenki teljes gyönyörűségét találta, az emlékbeszédek azonban nem érvényesülhettek kellőleg, mert a hang elveszett a nagy boltívek alatt. A rendezés (különben se igen értünk hozzá) egyébként is sok kívánni valót hagyott fenn. A debreceni nem ref. jellegű iskolákba járó ref. vallású ifjak most vettek elsőben jóformán testületileg a kollégium ünnepén részt. De nem volt nekik előre hely kijelölve, vagy tán ők nem jelentkeztek kellő időben, úgy hogy p. u. a Reáliskolabeliek a deli karra szorultak fel, a hol még a gyakorló iskola is szorongott velük és gimn. tanulók is ültek. Az egyenlőség azonban mégis meg volt, mert egyformán nem hallottak semmit. A rossz akusztika átka ennek a monumentális templomnak, aminek nagy része van abban, hogy a nép tőlünk elszokott. Azért a kereszt-hajókat vagy teljesen el kellene zárni és termékké alakítani, vagy átlátszó érc-drót függőnyt elébök akasztani, mely a hang elnyelését megakadályozza. Az emlékkertben ünnepély sikerét csak a nagy harangzugás rontotta. Hogy meg ezen sem lehetett segíteni, az előrelátás teljes hiányára vall. Az okt. 31-i reformációi ünnep a kollégiumi diszteremben folyt le. Nagy közönség volt mind a három helyen.

— **Kérelem a nemes város nagyérdemű közönségéhez.** Ősi kollégiumunk nevében és az igazgatóság megbízásából növendékeink a folyó november hó 10. és következő napjain, hagyományos gyakorlat szerint fölkeresik házról-házra városunk minden rangu és rendű tisztelt lakosait avégből, hogy szeretetadományokat kérjenek és gyűjtsenek több százados multu kollégiumunk anyagi felsegülésére és azon nevelési, oktatási, művelődési célok elérésének előmozdítására, amelyeknek szünetlenül való szolgálatában ez a mi kollégiumunk sikeresen munkálkodott a multban és buzgón működik a jelenben is.

Teljes bizalommal kérjük annakokáért a nemes város igen tisztelt közönségét, hogy áldozatát e szent

ügy érdekében meghozni és a kollégium javára szánt adományokat megbízott növendékeink könyvecskéibe beírva nekik átadni sziveskedjenek.

Debrecen, 1909. november hó 6. A főiskolai igazgatóság.

— **A Protestáns Irodalmi Társaság közgyűlése.** Nov. 2-án tartotta a P. I. T. évi közgyűlését Budapesten. Ez a szintén haldokló egyesületünk a konventet vagy az egyházi élet más alkalmait szokta felhasználni arra, hogy gyűléseit megtarthassa. Gróf Tisza István felolvasása, Kozma Andor verse most a konvent nélkül is begyűjtötték a mezei hadakat, amelyek a Kálvintéri templomban ez okból szokatlan számban jelentek meg. A közgyűlést az ünnepélyes diszgyűlés előzte meg, melyen Antal Gábor imádkozott, a világi elnök szép megnyitót mondott, Kozma verset arról, hogy mit köszönünk mi mindnyájan Kálvin Jánosnak? A gróf Tisza előadása a vallásos meggyőződés szabadságáról szólott s mindvégig lekötötte a nagyszámu hallgatóság figyelmét. Nagy, hatalmaseszméket mozgatott ez a beszéd; melyre még visszafogunk térni s melyhez a szak tudósoknak kell első sorban is hozzászólaniok. Hogy a katolicizmus és a protestantizmus közti ellentétre találóan mutatott rá, mindnyájan megértettük, hogy egy magasabb megegyezésre és megértésre kereste az utat, mindnyájan éreztük; hogy ez a beszéd messzeható következmények nélkül nem foghat maradni, azt mindenki természetesen találta. Gróf Tiszát melegen ünnepelték és zajosan éljenztek s erre a meleg ünneplésre és erre a zajos ovációra gróf Tisza valóban rá is szolgált. Utánna szürke lett a hangulat s a tulajdonképeni gyűlés vette kezdetét, melyet a gondosan készített titkári jelentés vezetett be s melyen számadások intéztettek és választások ejtettek meg. A kiadványok forgalma apad, a hátralék nő (16.000 K), élet s elevenség sehol. A kiadványok kezelését könyvtárosnak kellene adni és a Szemle szerkesztésével sorban a prot. theológiák tanárait megbízni. Egy bizonyos ciklus után mindég más-más intézet követhetne. Ez idő alatt az illető tanárok s a vidék mind előadnak, a mit produkálni képesek. Lenne verseny és lenne több élet. De mindezek nem a derék főtitkár ellen legyenek mondva. Ő valójában nem tehet arról, hogy a közlemények, a miket kap, nem felelnek meg a mi igényeinknek és nem képesek nagyobb érdeklődést kelteni. A külföld s az irodalom rovatán kívül a többi mind afféle lagymatag dolog, vagy alkalmi közlemények s ez nem a Szemle reszortja; vagy ócska-koronára rug. Tagjainak számából sok u. n. notabilitásunk hiányzik. Ezek közül is p. u. az elhunyt Hegedüsnek áldozatát (ő adta a Koszorúfüzetek írói díját) ma sem folytatja, nem vállalta el senki. Kár, hogy a Hegedüs siremlékének a leleplezésénél a M. P. I. kifejezetten nem vett részt s a mostani alkalmat is nem használta ki eléggé e célra. Az ünnepélyen a ref. theol. enekkara szerepelt. A rendezés nagy munkájában azonban, a mint az már nálunk szokásos, itt sem bejártot senki. A közönség tanácstalanul állotta el a faradozott és a templom piacát. Új választmányi tagok lettek dr. Póntsinszky Pál és Csizmazia Sándor.

— **Szép emlékünnepe.** Okt. 31-én néh. dr. Kiss Áron királyi udvari tanácsos, volt paedagógiumi igazgató „nemes emlékezetét” szép emlékünnepevel

ujította fel az orsz. Paedagógium tanári kara és ifjúsága. Gyász dalokkal, emlékbeszédekkel, arczkép és siremlék-leleplezéssel. Az arczkép az intézet dísztermében van kifüggesztve, de úgy látszik, hogy a derék tanár és író alakja a szivekben is élénken ragyog. Szépen áldozott emlékének az ifjúság zenekara: az iskolai ünnepen Beethoven gyász-indulóját adta elő, az énekkar pedig Flemming gyászdalát. Megnyitót dr. Vängel Jenő, emlékbeszédet dr. Gyulay Ágost tanár mondott; a temetőben siremléket koszorúztak dr. Kovács János (a paedagógiumi tanárkar nevében), Kozma Gyula (az országos egyesület részéről), Mészáros Jenő (I. ker. állami tanítóképző), Kósa Vince (az ifjúság), Jéger Béla (az Apponyi kollégium). Az énekkar a temetőben is kétszer szerepelt. A befejező ének a XC. zsoltár volt. Az ünnepélyen a konventi tagok közül is többen részt vettek.

Az alsóborsodi egyházmegye gyásza. A miskolci református egyház mély és igaz részvétellel jelenti, hogy 25 év óta nagy hűséggel, apostoli buzgósággal működött s nagy szeretettel körülvett lelképásztora és az alsóborsodi egyházmegye esperese: *Nagy Ignác* folyó év október hó 30-ik napján váratlanul elhunyt. Temetése november hó 1-ső napján d. u. 3 órakor történt a Kosuth-utcai 19 ik számú gyászházból. *A hű pásztor nyerje el méltó jutalmát az Úrtól, akinek választottja volt!*

— **Uj prot. gyülekezetek.** A felvidéken a reformátusok szervezkednek, ahol eddig a protestantizmust jóformán csak a lutheránusok képviselték. Másutt viszont meg a lutheránus testvéreink alakítanak külön egyházakat. Részünkről most a zólyomi és a szepességi református missziók állandósítása van soron, odaátal pedig a szathmári ág. ev. egyház lelkészét iktatták be nagy ünnepélyességgel. Az ünnepélyen, amint azt természetnek kell tartani, a református egyház képviselői is részt vettek. Nem tudom, hogy a dr. Kovács István által vezetett szepességi református missziót fogadta-e olyan szeretettel az ottani tehetősebb testvér? A legnagyobb szeretettel és előzékenységgel kell ezeket az önálló egyházalakítási mozgalmakat fogadni és előmozdítani. Az új gyülekezetek akár ref. akár ág. ev. legyenek, egyformán a nagy protestáns egyháznak lesznek erősségei. Még azt sem mondhatjuk, hogy alakulásuk a régebbi nagy közös egyházakat meggyengítene. Ellenkezőleg új, nemes versenyre sarkalja s a protestantizmus elveit más oldalról is képviseli, a haladás harcába új csoportokat állít. Az új gyülekezetek, önálló egyházakká való alakulásuk nem baj, csak a régi és új szervezetek megértsek egymást és fenn lobogtassák a zászlót, melyre szent egyházunk igazai, a protestantizmus jelszavai vannak felírva. Üdvözljük az új kezdeményezéseket és a vezetőknek sikert és áldást kívánunk. A zólyomi ref. egyház adakozási felhívását pedig különösen is olvasóink, egyházaink és híveink figyelmébe ajánljuk. Tóth Lajos lelkész és Oláh Gábor főgondnok eziránt egyenesen is fordulnak hozzánk. Kérő szavukat hallgassák meg, akiket illet s adjanak az új egyházaknak keresztes ajándékokat. Adományok Zólyom részére a ref. lelkészi hivatalba küldendők.

— **Kálvin-Szövetség a Szepességhen.** A szepesi és sárosi reformátusok már régen érezték, hogy templom és lelkész híján nincs egyházi életük. Sikerült most missziói egyházat alakítaniok Eperjes székhelylyel Igló, Korompa, Bártfa, Lőcse körzettel. Egyházi és nemzeti szempontokból rendkívül nagy fontosságú ez a szervezkedés, amely lehetővé teszi, hogy ezen városok tulnyomólag intelligens elemekből álló híveit összetartsa s megmentse az elvállaltalanodástól, vagy a más felekezetekbe való beolvadástól. Nagyonfontosságú az egyházalakulás azért is, mert a nagyszámú diákság sem részesülhetett eddig Kálvin szellemében való vallásos oktatásban. A sok évi fáradozásnak meg is lett az eredménye, mert január elsejétől már a ref. missziói lelkészi állás betölthető. Matolcsy János, iglói rendőrkapitány egyháza iránti szeretettől áthatva, meghívta a Kálvin-Szövetséget, hogy ismertesse a Szövetség céljait és eddigi működését Iglón és Korompa (Krónpach) bányavárosban, ahol együttesen mintegy 120 református család van. Lelkes, az igére vágyakozó nagy közönség jelenlétében tartott dr. Kovács J. István theol. magántanár istentiszteletet, Iglón a szenvedés erejéről, Korompán a szeretetről beszélvén. Valóságos öskeresztyéni áhitattal és szívbéli örömmel haligatták a hívek a hit-től áthatott s lelkesítő szavakat. Dr. Pálóczi Horváth Zoltán, a K.-Sz. titkára tartott előadásokat a szövetségről, melynek eszméje viszhangot keltett az eddig magukra hagyott lelkekben, úgy, hogy mindkét helyen a K.-Sz. helyi szövetsége is megalakult. Iglón Matolcsy rendőrkapitány és Gönczy György honvédszázados, Korompán dr. Szuhay János vasgyári igazgató áll a mozgalom élén.

— **Haldokló egyesületek.** A Mezőtur és Vidéke egyik legjobban szerkesztett vidéki lapunk a Szerkesztői üzenetek közt valamelyik kérdezősködőnek, aki a tulipán egyesület dolgairól szeretett volna egyet-mást megtudni, a következő tanítást adja:

N. Helyben. Ilyen alakban bajos felelősségre vonni az említett egyesületet. Tessék panaszával előállani. Mi szívesen engedünk helyet lapunkban. Alvó egyesületek sajnos vannak városunkban. A tagsági díj ezekkel szemben nem kötelező. Tulipán, Dalárda, Országos vallás-egyenlőségi szövetség mind ilyenek. Mi már cikkezünk arról, hogyha nem életképes, vagy nincs hivatása tovább valamely egyesületnek, oszoljon fel, s tőkét fordítsa az alapszabályokban megjelölt célra. Ezt tette a Kultur egyesület, mely hosszas haldoklás után végre kimult.

A tulipánegyesület pénztári állásáról, s egyéb viszonyairól tájékozást nem nyújthatunk. A számoltatás a hatóság dolga.

Eddig a közlemény, melyet nem azért nyomtatunk le, hogy a Tulipán, Marcipán stb. koalíciós egyesületek ügyeivel untassuk az olvasókat, hanem azért, mert ebben a Szerkesztői üzenetben lesújtó kritika foglaltatik az *Országos Vallás-egyenlőségi Szövetségről* is. Ez az egyesület eddig nem dolgozhatott, alapszabályát sokáig nem erősítették meg oda fent. Tóth János a kálvinista államtitkár tudná megmondani, hogy miért és talán még

a legkoaliciósabb nagykunsági egyházmegye. De most már valahára mégis csak megerősítették. Nem gátolja hát semmi, hogy a jó turiak, akik az eszme híveit korán helyi szövetségbe vonták, ezeknek utánna életjelt adjanak magokról és a széthúzó törekvésekkel szemben a vallásegynéltség és a társadalmi béke mellett demonstráljanak. De ez a kötelessége elsősorban magának az Országos Szövetségnek és a Szövetség vezetőinek is.

— **Szikszay Zoltán esperes.** Lapunk zártakor vettük a lesújtó hirt, hogy Szikszay Zoltán m.-szigeti lelkész és esperes Nagyszalontán váratlanul elhunyt. Temetésére (nov. 6.) főtiszt. püspök ur is elutazott. Béke poraira.

— **Felhívás.** Az erdélyi muzeum-egyesület ősszel ünnepi alapításának ötvenéves jubileumát, de az Erdélyi Muzeum gondolata félszázaddal előbb foglaloztatta már Erdély jobbait. E gondolat kipattanásától a megvalósulásig eltelt félszázad nemcsak azt érezteti, hogy a nemzet jóltevői mily szívós ragaszkodással csüngtek az Erdélyi Muzeumon, hanem azt is, mily nehéz munkával sikerült a nemzet pallérozódásának tárházát megteremteni. A félszázados kitartás eredménye a ma félszázados Erdélyi Muzeum-Egyesület s ennek küzdelmes munkájából a ma elsőrangú Erdélyi Nemzeti Muzeum. Kérünk minden hazafit és honleányt, egyeseket és testületeket, hogy az Erdélyi Muzeum-Egyesület nagy céljait, annak 50 éves jubileuma alkalmából elősegíteni szívesek legyenek, akár olyan módon, hogy tagjai sorába lépnek, akár úgy, hogy jubileumi alapnak megteremtéséhez valamely — tetszés szerint való — összeggel hozzájárulnak. Tökénk gyarapítására, gyűjteményeink gazdagítására, törekvéseinkben való támogatásra jó akaratot és adományt egyaránt hálásan fogadunk és nyilvánosan is megköszönünk. Az Erdélyi Muzeum-Egyesület pártoló tagjai évenként négy, rendes tagjai nyolc, alapítói egyszer s mindenkorra kétszáz és igazgató tagjai ezer koronát fizethetnek, vagy az utóbbiak annyi értékű s a gyűjteményekben elhelyezhető muzeumi tárgyat adhatnak. Tagsági és alapítványi díjakat vagy pénzübeli adományokat az Erdélyi-Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság Kolozsvár, muzeumi tárgyakat a gyűjtemények igazgatói fogadnak el, kik minden adományról a választmány útján nyilvánosan elszámolnak. Kolozsvár, 1909. postabélyeg kelte. Gr. Esterházi Kálmán elnök. Báro Wesselényi Miklós koronaőr alelnök. Schilling Lajos egyetemi tanár, főtitkár.

— **Hála a kenyérért.** Ritka szép meglepetésben részesült f. okt. 18-én a hajduszovati reformatus egyház, amidőn postai uton egy urasztali terítőt kapott. A küldemény Debrecenből jött, — Arany János-utca 14. szám alól Horváth Irén kisasszonytól, aki pár év előtt néhány hónapot Hajduszovaton töltött. Az ajándék indító oka mély vallásos érzelemre vall. Az árván maradt ifju hölgy annak emlékére, hogy „szomorú sorsában Hajduszovaton adta neki a jó isten az első falat ke-

nyeret:“ hálából ajándékozta e remek kivitelű, kék selyem alapon „add meg nekünk a mi minnennapi kenyérünket“ körirattal ellátott urasztali terítőt. Az Istenben bizó és Isten iránt hálás kedélyű hölgynek ez uton is hálás köszönetet mond az egyháztanács, — azon óhajással, — legyen áldott és boldog életében!

— **Miért szegény Spanyolország.** A Ferrer Ferenc kivégzése nyomán világszerte támadt érdeklődés Spanyolország felé terelte ismét minden újságolvasó ember figyelmét. Nagy lehet az olyan országban a baj, a nyomoruság, ahol egyik forrongás a másikat éri, melyeket csak úgy tudnak ideig-óráig megfékezni, hogy vezetőiket, Ferrerhez hasonlóan agyonlövetik. Nagy aktualitása van tehát a spanyol Luis Del-Valle tollából a madridi La Lectura hasábjain megjelent cikkelynek, melyben a kiváló szociológus rámutat a spanyol lázadások főokára. Luis Del-Valle minden kertelés nélkül kimondja azt a nagyon is elfogadható vélekedését, hogy Spanyolország ezidő szerint nem ért a gazdálkodáshoz. Népében nincs meg a kellő ismeret és fölvilágosodottság a hazai termőföld mezőgazdasági kincseinek alapos fölismeréséhez és célszerű kihasználásához. Nagyon is alantas színvonalon állnak az alsóbb néposztály körében a közművelődési állapotok, a spanyol szántó-vető szánalmas tudatlanságában rendszertelenül, a gazdasági alaptörvényeknek csupán gyér ismeretével műveli földjét s ennek folytán az ipar és kereskedelem sem fejlődhetik. Spanyolország összes területének csakis 43 százaléka esik gazdasági megművelés alá. A művelésre alkalmas földterület ugyanis összesen 50,451.688 hektár: amde ebből csakis 21,702.880 hektár áll rendes mezőgazdasági művelés alatt, míg a fennmaradó óriás területből ennél jóval több, vagyis 24,055.647 hektár rét, erdő stb. gyanánt szolgál, míg 4,693.261 hektár teljességgel terméketlen terület. Azután meg a művelési ágak szempontjából is fölöttébb egyenlőtlenül oszlik meg az egész mezőgazdaság, a mennyiben a rendszeres művelés alá vett s imént számszerűen is megjelölt földterületből a Luis Del-Valle kimutatása szerint 16,295.066 hektár szántóföldnek, 1,444.174 hektár szőlőnek, aztán 1,333.383 hektár olajtermelésre, 2,630.267 hektárt pedig különböző gazdasági termékek és termények előállítására használnak föl a spanyolok. Nem csekély kárára van ennek a kulturális és gazdasági téren mindjobban hanyatló országnak az a körülmény, hogy vajmi keveset tesznek a földműveléssel kapcsolatos ipar fejlesztésére. Az etikett hazájában még mindig nincs meg a kellő érzék és fogékonyság a való élet praktikus követelményei iránt. Mindenekelőtt gondoskodni kellene életrevaló gazdasági törvényekről, rendszeres és öntudatos iparfejlesztésről, kapcsolatosan az alsó néposztály mezőgazdasági szak tudásának hathatós előmozdításával és biztosításával. De még ez sem elég. Okos, megfontolt politikával mind több-több földterületet kell bevonni a gazdasági megművelés alá s akkor is sokkalta célszerűbb beosztással, mint manapság, mikor — mint föntebb már láttuk — a több mint ötven millió hektárnyi művelhető földterületből potom tizenhat millió hektárt használnak föl gabonaművek termelésére.

— **Levél a szerkesztőhöz.** Nagytiszteletű szerkesztő ur! Becses lapja ez évi 43. számában a heves nagykunsági egyházmegye gyűléséről szóló tudósításnak minket érintő részére van szerencsénk tudatni, hogy

tanítótestületünknek csak egy fellebbezése volt, melynek az egyházmegyei közgyűlés helyt adott, megsemmisítvén presbyteriumunknak minket ok nélkül megrendszabályozni akaró határozatait. Ezen sorainknak szíves közlését kérve vagyunk Törökszentmiklóson, 1909. nov. 2. Kiváló tisztelettel a református tanítótestület.

— A „Vasárnapi Ujság“ október 31-iki száma Kazinczy elmekezetét eleveníti fel születése 150-ik évfordulója alkalmából Zilahy Kiss Béla cikkével s egykoru rajz után készült szép arcképpel. A budapesti temetők új művészi siremlékei, a bécsi koronatanács képei. Roskóvics Ignác új festményei, a Tököli-intézet új épülete, a török vendégek budapesti látogatása, a Könyves Kálmán kiállítása adják a többi képsorozat tárgyait. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye, Szabolcska Mihály és Farkas Imre versei, Zsoldos László novellája, Lesueur franciából fordított regénye. Egyéb közlemények: tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyed évre négy kor. a „Világkrónika“-val együtt négy korona 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. kerület, Egyetem-utca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

— **Orgonamegrendelés.** Érolaszi (Bihar-megye) református egyház temploma részére Ország Sándor és fia rákospalotai (Budapest mellett) orgonagyáros cég-nél új orgonát rendelt meg. A mű a legújabb esőrendszer szerint, csinos és izléses külsővel készül; előreláthatólag a karácsonyi ünnepekre lesz a használatnak átadva.

— **Szőlőbirtokosaiokhoz.** Nagy Gábor szőlő-nagybirtokos augusztus hóban felhívást intézett a fővárosi lapokban, hogy az általa 20 év óta tenyésztett Delaware faj-szőlőnek termését az idén, a midőn az összes szőlő termését a betegségek majdnem teljesen lepusztították, a helyszínen tekintsek meg s győződjenek meg, hogy a Delaware szőlőről tett állítások a valóságnak teljesen megfelelnek. Ezen felhívásra az ország borvidékeiről tömegesen utaztak Kólyra, sőt egyes borvidékek 10—16 tagú küldöttséget is küldtek tanulmányozás végett. Minden látogató a helyszínen annyira el volt ragadtatva, hogy nyomban nagyobb mennyiséget vásárolt, sőt egy nagybirtokos 200.000 darabra tett megrendelést. Oly sok előnye van a világhírű Delaware szőlőnek és bornak, hogy t. oivasóink saját érdekükben cselekszenek, ha meghozatják Nagy Gábor Kóly. (Biharm) képes arjegyzékét, melyet ingyen és bérmentve küld.

Pályázat.

A debreceni főiskola bölcsészeti szakán akadémiai tanári állásra pályázat hirdettetik.

A megválasztandó tanár a középiskolai tanárképzés követelményeinek megfelelő előadásokat köteles tartani a következő tudományok kö-

réből: *Rendszeres német nyelvészet és irodalom-történet.*

Mindezen tantárgyak előadásában heti 10 óránál többre nem kötelezhető.

A pályázók minősítését illetőleg megkivántatik az egyetemi magántanári képesítés a fentebbi tárgykörök valamelyikéből; amennyiben ez a megválasztottnál hiányoznék, annak utólagos megszerzése a megválasztástól számított 4 éven belől feltétlenül kötelező.

Magántanári képesítés birtokában nem lévő pályázók közül csak olyanok kérvénye vétetik figyelembe, kik szakbeli doktorok. Az 1904. évi VI. t.-cz. 109. §-a értelmében alkalmazhatók olyan egyének is, kiknek az említett minősítők hiányzik ugyan, de tudományos irodolmi munkásságuk által tudományozásokban való képzettségüknek kiváló bizonyítékát adták.

A megválasztott tanár az 1894. évi XXVII. t.-cz.-ben szervezett országos tanári nyugdíjintézet jogositott és kötelezett tagja.

Javadalmazása: rendes tanári fizetés évenként 4800 korona, mely öt év után 5400; tíz év után 6000 koronára emelkedik; lakáspénz 840 korona, ötödéves korpótlék 400 korona, melynek összege azonban 2000 koronánál többre nem terjedhet.

Míg a megválasztott tanár meg nem szerzi az egyetemi magántanári képesítést, javadalmazása 4000 korona alapfizetés, 800 korona lakbér és öt izben 290—200 korona korpótlék lesz.

A közvetlenül megelőzőleg rendes tanári minőségben közép, vagy főiskolánál eltöltött szolgálati idő a korpótlék, a főiskolánál eltöltött idő azonk.vül fokozat szempontjából is beszámítatik; a nyugdíjra vonatkozólag a beszámításra az 1894. évi 27. t.-cz. rendelkezései az irányadók.

A nevezett tanári állásra csak református vallásu egyének pályázhatnak.

A pályázati kérvények közhivatalban levők által felettes hatóságok útján, mások által közvetlenül (kellőleg felszerelve, életrajzi vázlattal, hatósági, orvosi bizonyítvánnyal, az irodolmi működést is feltüntető melléklettel ellátva) hivatalomba 1909. évi november hó 12-én déli 12 óráig nyújtandók be.

A megválasztott tanár székét 1910. évi február hó 1-én köteles elfoglalni; szakmájából vett székfoglaló értekezést később meghatározandó időben tart.

Debrecen, 1909. október hó 22-én.

Dr. Eröss Lajos
püspök.

Pályázat.

A kislétai (Szabolcs-m.) református egyház kántortanítói állásra pályáyatot hirdet.

Javadalma: 1. Kézpénz az egyháztól 676 korona, az államtól 324, mindkettő havi előleges részletekben fizetve. 2. Két vékás szőlőföld haszonélvezete. 3. Lakás két szobával, melléképületekkel, kerttel. 4. Ismétlő iskolások tanításáért a község pénztárából 40 korona. 5. Stóla.

Kötelessége: 1. Istentiszteleteken az ének-lés vezetése. 2. Temetések végzése. 3. I—IV. vegyes osztályok vezetése egyházkerületi utasítás szerint. 4. Kanonikus órákon és a lelkész akadályozása esetén a templomi istentisztelet végzése.

Pályázati felszerelt kérvények 1909. nov. 10 ig alólirotthoz nyújtandók be. Választás nov. 11-én, az állás a választás után azonnal elfoglalandó. A választás 1909/10 iskolai évre történik, de a kivánalmak megfelelése után f. iskolai év befejezésével állandósíttatni fog.

Kisléta, 1909. október 22.

Szakács József

református lelkész, iskolaszéki elnök.

Páratlan szőlőfaj!!

Hogy ezt bebizonyítsam, a „Delaware” szőlőről, királyi közjegyzői hitelesítéssel ellátott eredeti fénykép felvételeket készítettem

A felvétel áll: egy drb 20 éves csercsapos kifogástalanul dusan termő tőke, 32 fűrt, egy drb 4 éves szálvesszős tőke 168 fűrt és 11 drb egy sorban lévő 4 éves szálvesszős tőke több mint 1600 kifogástalan egészséges fűrt szőlőterméssel. Ezek mind ott vették fel, a hol pár méternyire tőle az európai oltványokon a termés négy-ötzöri permetezés dacára is elpusztult. Így ez az év volt az, a mely bebizonyította, hogy ezen fajnak termésében permetezés nélkül semmiféle szőlőbetegség kárt nem okoz. Ezenkívül nagy előnye még, hogy oltani és alá a földet megforgatni nem kell, vesszője télben soha meg nem fagy bora elsőrendű és rendkívül bőtermő. Ezen a néven azonban igen sok más hitvány fajokat adnak el, ezért a ki a valódi bőtermő és legnemesebb fajt akarja megszerezni, az csak a NAGY GÁBOR-féle „DELAWARE” vesszőt vegye. A Delaware szőlő bővebb leírását, termésének királyi közjegyzővel hitelesített eredeti fénykép felvételeit színes kivitelben, továbbá a szöveg közé nyomott 40 szép képet tartalmazó képea árjegyzéket ingyen és bérmen.ve küldöm mindenkinek, aki velem címét tudatja. Okvetlenül kérje még ma ezt a tanulságos tartalmu árjegyzéket, mely a szőlőoltványokról és lugas ültetésről is ad részletes, helyes utbaigazításokat. — — Levetezés magyar, német, horvát, szerb és román nyelven.

NAGY GÁBOR szőlőnagybirtokos, KÓLY
posta, távirtda és távbeszélő állomá.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felsőrészükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

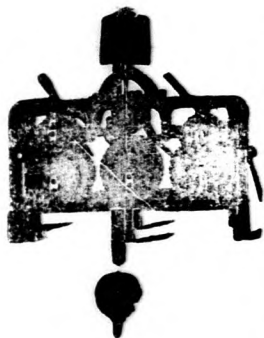
Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyszintén nagy választék mindenféle gummi árukban s érvkötkben, valamint fényképészeshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközi

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

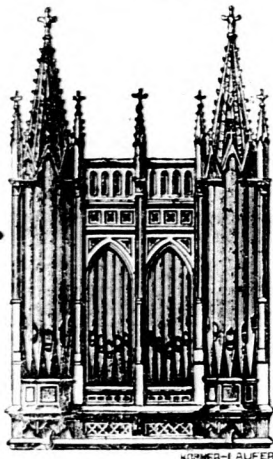
= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
arany érem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésü

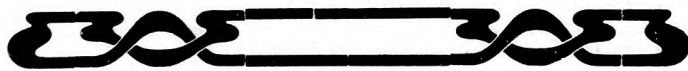
Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

„PETŐFI“

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

Uj népies és ifjusági teljes kiadás. A
szövegét ellenőrizte és bevezetéssel ellátta:

Kardos Albert

a költő arcképével:

Rendkívül diszes aranyozott vászonfedelű kötésben.
Fedelén „PETŐFI“ aranyozott dombornyomásu arc-
képével.

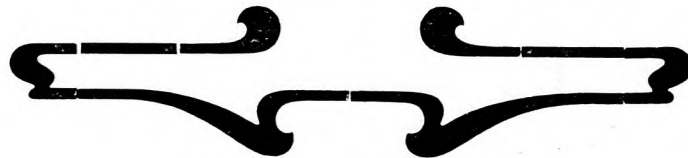
Á r a 2 korona 40 fillér.

Megrendelhető a kiadónál:

Hegedüs és Sándor

könyvkiadóhivatalában

D E R E C E N B E N.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésü üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemü könyvköte-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.

Szent Bibliát és emléklapokat

**különleges diszkötésben jubil-
leumokra.**

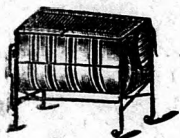
Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószeke-
n vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emlék-
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletet
stylusban, levéltári okmánytartók.*

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweisi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

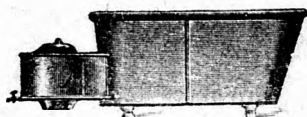
Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerü ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőcön

Ung megye

Alapítva 1793-ban.

Budapesten

VI. Lehel-u. 8/a.

Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelőség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, a melyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyü járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is húzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőcön közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőcön a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdunánás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajduszoboszló, Bal-mazujváros, Püspökladány, Nádudvar, Debreczen, Mikerpcs Derecske, Bagamér, Béránt, N.-Várad, N.-Szalonta, N.-Bajom, N.-Léta, N.-Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzegyarma, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Árpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószeg Feketebátor, Szakál. stb.

Harmonium.

vásárlók ne mulasszák el, mielőtt Harmoniumot vesznek

Reményi Mihály

a magyar királyi Zene Akadémia házi hangszer készítőjétől, legújabb Harmonium árjegyzékét kérni, melyet ingyen és bérmentve küld Remenyi Harmonium osztálya. Budapest, Király-u. 58. szám.

Ezen választók a legjobb iskolai és templomi használatra készült valódi

Aeol harmoniumok-

ban, melyeknek hangja teljesen azonos az Orgona hangjával.

Zongorák, Pianinók

a legolcsóbbtól a legfinomabbig a legolcsóbb gyári áron.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

☞ **Legujabb gyógyszer.** ☞

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedró készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszaru“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdreti árakban szerezhetőek be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntője, szivattyugyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegtakarítás éretik el. **Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.** Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen ledítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a **legnedvesebb templomban is** kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamelllett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elválalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonáikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok tetszésszerű rajz és változat összeállításával rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.